

کتابخانه‌ی اگزوتیکس | راهنمای نگهداری

راهنمای نگهداری تگو

تمرکز بر تگوی سیاه‌وسفید آرژانتینی: محفظه، دما، UVB، تغذیه، رفتار و نشانه‌های هشدار سلامت

کارت اطلاعات سریع

نام فارسی / علمی	تگوی سیاه‌وسفید آرژانتینی / *Salvator merianae*
طول عمر	معمولاً ۱۵ تا ۲۰ سال با نگهداری درست
اندازه‌ی بالغ (با دم)	نر حدود ۱۲۰ تا ۱۵۰ سانتی‌متر و چند کیلوگرم؛ ماده معمولاً ۹۰ تا ۱۲۰ سانتی‌متر و سبک‌تر
سطح دشواری	پیشرفته؛ به‌خاطر جثه، فضا و هزینه، نه به‌خاطر حساسیت زیاد
رژیم	همه‌چیزخوار؛ در جوانی بیشتر غذای جانوری و با افزایش سن سهم بیشتری از میوه و سبزی
دما	سطح آفتاب‌گیری حدود ۴۰ تا ۴۸°C (منابع متفاوت‌اند)؛ سمت گرم ۲۹ تا ۳۲°C؛ سمت خنک ۲۴ تا ۲۷°C؛ شب حدود ۲۰ تا ۲۴°C
رطوبت	حدود ۶۰ تا ۸۰٪، با پناهگاه یا لانه‌ی مرطوب‌تر
نور	UVB ضروری؛ حدود منطقه‌ی ۳ فرگوسن با چرخه‌ی روز و شب ۱۲ تا ۱۴ ساعته
اجتماعی / تنها	تنها؛ نگهداری مشترک، به‌ویژه دو نر، خطر درگیری و آسیب دارد

گونه‌های دیگر: تگوی قرمز (*Salvator rufescens*) و تگوی طلایی (*Tupinambis teguixin*) هم در بازار دیده می‌شوند و نیازهای دما و رطوبت و خلق‌وخوی متفاوتی دارند. پیش از هر چیز، گونه‌ی حیوان خود را مطمئن شناسایی کنید.

مناسب چه کسی است؟ آیا انتخاب درستی است؟

تگو باهوش، کنجکاو و فعال است و با زمان و صبر می‌تواند به حضور انسان عادت کند. اما بچه‌ی ۲۰ تا ۲۵ سانتی‌متری ویترین مغازه طی دو سه سال به خزنده‌ای بزرگ و قوی تبدیل می‌شود. بیشتر مشکلات از همین‌جا شروع می‌شود: خرید بر اساس اندازه‌ی امروز حیوان، نه اندازه‌ی فردایش.

انتخاب خوبی است اگر...

- جایی برای محفظه‌ای حدود ۲ تا ۲.۵ متری دارید.
- برای تعهد ۱۵ تا ۲۰ ساله آماده‌اید.
- تأمین موش منجمد و حشره برایتان ممکن است.
- هزینه‌ی برق، لامپ و دامپزشک را از پیش دیده‌اید.
- تجربه‌ی نگهداری از خزنده دارید.

بهتر است صبر کنید اگر...

- نخستین خزنده‌ی شماست.
- خانه کوچک است یا مدام جابه‌جا می‌شوید.
- کودک خردسال بدون نظارت کنار حیوان خواهد بود.
- به دامپزشک اگزوتیک دسترسی ندارید.
- از جابه‌جایی حیوانی چند کیلویی و قوی نگرانید.

نکته‌ی قانونی و اخلاقی: تگوها در پیوست II کنوانسیون سایتس فهرست شده‌اند و تجارت بین‌المللی‌شان نیازمند مجوز است. پیش از خرید، مقررات روز ایران را از سازمان حفاظت محیط زیست بپرسید و مدرک منشأ قانونی بخواهید. حیوان پرورش‌یافته در اسارت را به صیدشده از طبیعت ترجیح دهید. **هرگز تگو را در طبیعت رها نکنید:** این گونه در بخش‌هایی از آمریکا به جانور مهاجم تبدیل شده و به تخم و جوجه‌ی جانوران بومی آسیب می‌زند.

محل نگهداری و تجهیزات

مرحله	حداقل ابعاد (طول × عرض × ارتفاع)	توضیح
بچه تا حدود یک‌سالگی	۱۲۰ × ۶۰ × ۶۰ سانتی‌متر	موقتی است؛ رشد سریع را در نظر بگیرید
ماده‌ی بالغ	۱۸۰ × ۹۰ × ۹۰ سانتی‌متر	حداقل است؛ بزرگ‌تر بهتر است
نر بالغ	۲۴۰ × ۱۲۰ × ۱۲۰ سانتی‌متر	کف‌زی است؛ مساحت کف از ارتفاع مهم‌تر است

جنس و قفل: محفظه‌ی چوبی آب‌بندی‌شده یا پی‌وی‌سی معمولاً رطوبت و گرما را بهتر نگه می‌دارد. دیواره و قفل باید محکم باشد؛ تگوی بالغ قوی است و درهای ضعیف را باز می‌کند.

بستر: تگو طبیعتاً نقب می‌زند، پس حدود ۳۰ سانتی‌متر یا بیشتر بستر عمیق بگذارید؛ مثلاً مخلوط خاک بدون کود و سم با کوکوپیت و کمی ماسه که نقب را نگه دارد. با کنده و برگ خشک هم می‌توان محیط را غنی کرد. از تراشه‌ی کاج و سدر و کاغذ براق پرهیز کنید. لایه‌ی زیرین باید کمی مرطوب باشد، نه خیس و کپک‌زده.

پناهگاه و آب: دست‌کم یک پناهگاه مرطوب و بزرگ در سمت خنک لازم است که حیوان در آن کاملاً جا شود. ظرف آب باید سنگین و کم‌عمق باشد تا تمام بدن در آن قرار بگیرد و خروج از آن آسان باشد؛ چون تگو اغلب در آب دفع می‌کند، آب را هر روز عوض کنید.

دما، نور و رطوبت؛ چرا این‌قدر مهم‌اند؟

خزنده با دمای محیط غذا را هضم می‌کند و بدنش را به کار می‌اندازد. اگر محفظه سرد باشد، گوارش و ایمنی افت می‌کنند؛ اگر داغ و بی‌شیب باشد، حیوان راه فرار ندارد. به‌همین دلیل به **شیب حرارتی** نیاز است.

- **آفتاب‌گیری:** لامپ هالوژن یا فلود را روی سنگ یا سکوی پهنی که کل بدن روی آن جا شود بتابانید و دمای سطح را با دماسنج لیزری بسنجید. لامپ باید با حفاظ و دور از دسترس باشد.
- **ترموستات:** هر منبع گرمایی را به ترموستات وصل کنید. سنگ داغ بدون کنترل، علت رایج سوختگی است.
- **UVB:** لامپ خطی T5 HO را طبق دستور سازنده نصب کنید؛ شاخص UV در محل آفتاب‌گیری حدود ۲ تا ۵ (بسته به منبع)، ترجیحاً با UV-متر سنجیده شود. پناهگاه سایه‌دار و تعویض لامپ طبق توصیه‌ی سازنده را فراموش نکنید.
- **رطوبت:** با بستر مرطوب، ظرف آب و غبارپاشی کنترل‌شده تأمین می‌شود. تهویه باید خوب باشد؛ هوای خیس و راکد، به‌ویژه همراه با سرما، زمینه‌ساز عفونت پوست و تنفس است.
- **قطعی برق:** از پیش برای آن برنامه داشته باشید؛ محفظه‌ی بزرگ و عایق‌شده دیرتر سرد می‌شود، اما برنامه‌ی جایگزین لازم است.

تغذیه

تگو همه‌چیزخوار است. رژیم متعادل حیوان بالغ می‌تواند حدود ۶۰ تا ۷۰٪ غذای جانوری، ۲۰ تا ۳۰٪ میوه و بقیه سبزی برگی باشد (نسبت‌ها در منابع یکسان نیستند). **طعمه‌ی کامل** ستون رژیم است، چون استخوان و اندام‌ها تعادل کلسیم و مواد مغذی را بهتر تأمین می‌کنند؛ گوشت خالی چنین نیست.

سن	دفعات تقریبی	تمرکز غذا
زیر ۶ ماه	هر روز	حشره، طعمه‌ی کوچک کامل، کمی میوه
۶ تا ۱۲ ماه	۴ تا ۵ بار در هفته	حشره و موش کوچک، میوه و سبزی بیشتر
۱ تا ۲ سال	حدود ۳ بار در هفته	طعمه‌ی کامل، میوه، سبزی؛ کنترل وزن
بالغ	حدود ۲ بار در هفته	بر پایه‌ی وضعیت بدنی و وزن تنظیم شود

چه بدهیم

- **طعمه‌ی کامل:** موش و جوجه‌ی منجمد و خوب آب‌شده، در اندازه‌ی مناسب
- **حشره:** سوسک پرورشی، جیرجیرک، سوپرورم؛ پرچرب‌ها کم
- **تخم‌مرغ پخته:** گاه‌گاه
- **میوه:** توت‌ها، انجیر، انبه، پاپایا، خربزه؛ موز کم
- **سبزی:** برگ کلم‌سبز و قاصدک، کدو

چه ندهیم

- آووکادو، پیاز، سیر، برگ ریواس، شکلات
- سوسیس، کالباس و غذای آماده‌ی انسان
- مرغ خام یا چرخ‌کرده به‌عنوان غذای اصلی
- ماهی به‌صورت مکرر؛ برخی ماهی‌ها تیامیناز دارند
- موش و حشره‌ی صیدشده (خطر سم و انگل)
- طعمه‌ی زنده‌ی جونده؛ می‌تواند حیوان را گاز بگیرد

مکمل: اگر رژیم بیشتر طعمه‌ی کامل است، معمولاً نیاز به پودر کلسیم کمتر است؛ روی حشرات و وعده‌های گوشت و میوه کمی پودر کلسیم بزنید و مولتی‌ویتامین را طبق برچسب و با نظر دامپزشک بدهید. زیاده‌روی در ویتامین D3 هم مضر است، پس نور UVB را با مکمل جایگزین نکنید.

روش غذادهی: طعمه‌ی منجمد را در یخچال یا آب ولرم آب کنید، نه مایکروویو. غذا را در ظرف پهن یا با انبر بدهید تا بستر بلعیده نشود، و دست‌تان بوی غذا ندهد. پس از غذا حیوان باید به آفتاب‌گیری دسترسی داشته باشد تا گوارش خوب پیش برود.

چک‌لیست برنامه‌ی مراقبت

روزانه

- ☐ بررسی دما و رطوبت
- ☐ تعویض و تمیز کردن آب
- ☐ جمع کردن مدفوع و غذای مانده
- ☐ نگاه به فعالیت، چشم، پوزه و تنفس

هفتگی

- ☐ شست‌وشوی ظرف آب و غذا و ضدعفونی طبق دستور
- ☐ بررسی پوست، انگشتان و نوک دم
- ☐ مرطوب کردن لایه‌ی زیرین بستر در صورت نیاز
- ☐ زمان تعامل و غنی‌سازی محیط

ماهانه

- ☐ وزن‌کشی و ثبت در دفترچه
- ☐ تعویض بخش‌های کثیف بستر و بررسی کپک
- ☐ بررسی قفل، برق و ترموستات
- ☐ سنجش شاخص UV

سالانه

- ☐ معاینه‌ی دامپزشک، همراه با آزمایش مدفوع
- ☐ تعویض لامپ UVB طبق توصیه‌ی سازنده
- ☐ نوسازی بستر و بازبینی ابعاد محفظه
- ☐ مشورت پیش از برومیشن

سالمونلا: خزندگان می‌توانند بدون علامت ناقل سالمونلا باشند. پس از لمس حیوان، ظرف‌ها یا طعمه، دست‌ها را با آب و صابون بشویید؛ وسایل حیوان را در ظرف‌شویی آشپزخانه نشویید. کودکان زیر ۵ سال، سالمندان، باردارها و افراد با ایمنی ضعیف باید احتیاط بیشتری کنند.

رفتار، دست‌آموزی و هندلینگ

رفتار	معنای احتمالی
لیسیدن هوا یا اشیا با زبان	کاوش عادی محیط و تشخیص بو
صدای هیس، باد کردن بدن، حرکت دم	ترس یا هشدار؛ حیوان را رها کنید و فضا بدهید
کندن و پنهان شدن طولانی در پاییز	می‌تواند آغاز برومیشن باشد؛ اگر وزن افت کند یا علامت دارد، ارزیابی شود
راه رفتن مداوم کنار دیواره یا مالیدن پوزه	محفظه‌ی کوچک، استرس یا نبود پناهگاه؛ محیط را بازبینی کنید

- **مرحله به مرحله:** هفته‌های اول بگذارید حیوان جا بیفتد. بعد کنار محفظه بنشینید، سپس دست را آرام نزدیک کنید و در نهایت او را کوتاه‌مدت بردارید. جلسات کوتاه و قابل پیش‌بینی بهتر از جلسات طولانی‌اند.
- **برداشتن درست:** سینه و لگن را هم‌زمان حمایت کنید. هرگز از دم نگیرید؛ دم می‌تواند جدا شود و دوباره کامل مثل اول نمی‌شود.
- **احترام به قدرت حیوان:** آرواره‌های تگوی بالغ قوی است و گاز او می‌تواند جدی باشد؛ دم هم ضربه می‌زند. تگوی «رام» هم می‌تواند از ترس یا هیجان غذا گاز بگیرد. کودکان را هرگز تنها نگذارید.
- **بیرون از محفظه:** گشت‌وگذار زیر نظر مفید است، اما خانه را از سیم برق، سم، سقوط و حیوانات دیگر ایمن کنید. نگهداری آزاد بدون نظارت توصیه نمی‌شود.
- **برومیشن (خواب زمستانه):** بسیاری از تگوهای آرژانتینی به‌طور فصلی مدت‌ها کم‌تحرک می‌شوند. پیش از آن حیوان را معاینه کنید؛ حیوان لاغر، بیمار یا جوان را بدون نظر دامپزشک وارد این دوره نکنید.

مشکلات شایع سلامت و نشانه‌های هشدار

مشکل	نشانه‌ها	زمینه‌ی رایج
بیماری متابولیک استخوان	لرزش، ضعف، تورم اندام یا فک، نرمی فک، شکستگی	کمبود UVB یا کلسیم، رژیم گوشت خالی
چاقی و کبد چرب	تجمع چربی، بی‌حالی، کاهش اشتها	وعده‌ی زیاد، طعمه‌ی چرب، کم‌تحرکی
عفونت تنفسی	خس‌خس، ترشح بینی، تنفس با دهان باز	سرما، تهویه‌ی بد، رطوبت راکد
پوست‌اندازی ناقص	پوست مانده روی انگشتان و نوک دم	رطوبت کم، نبود پناهگاه مرطوب
انسداد گوارشی	نبود مدفوع، تورم شکم، بی‌اشتهایی	بلع جسم خارجی یا بستر، سرما، کم‌آبی
التهاب دهان	قرمزی، ترشح، زخم، امتناع از خوردن	جراحت، مدیریت نامناسب محیط
انگل‌های داخلی	مدفوع غیرطبیعی، کاهش وزن	طعمه‌ی آلوده یا حیوان تازه‌وارد
سوختگی	لکه‌ی تیره یا تاول روی شکم و پشت	لامپ بدون حفاظ، سنگ بدون ترموستات
مشکل کلیه و نقرس	مفاصل متورم، کم‌تحرکی، بی‌حالی	کم‌آبی و رژیم نامتعادل
سایش پوزه	زخم روی نوک پوزه	محفظه‌ی کوچک، تلاش برای فرار

این جدول برای تشخیص خانگی نیست؛ تشخیص و درمان هر مورد با دامپزشک اگزوتیک است.

چه زمانی فوراً به دامپزشک اگزوتیک مراجعه کنیم؟

- تنفس با دهان باز یا صدادار، یا ترشح فراوان از بینی و دهان
- لرزش، تشنج، فلج یا ناتوانی در بلند کردن بدن
- بیرون‌زدگی بافت از کلواک، خون در مدفوع یا خونریزی فعال
- سوختگی، گازگرفتگی، زخم عمیق یا شکستگی مشکوک
- تورم ناگهانی شکم، یا تلاش ماده برای تخم‌گذاری بدون نتیجه
- بی‌حالی شدید، چشم فرورفته یا کم‌آبی واضح
- بی‌اشتهایی طولانی همراه با افت وزن، به‌ویژه خارج از فصل برومیشن

تا رسیدن به دامپزشک: حیوان را در جعبه‌ای امن، تهویه‌دار و با دمای مناسب منتقل کنید؛ از رفتار و مدفوع عکس و فیلم بگیرید و دمای محفظه را یادداشت کنید. **داروی خانگی، به‌زور غذا دادن یا آب در دهان ریختن ممنوع است.** ورود آب یا غذا به ریه و داروی نادرست می‌تواند حال حیوان را بدتر کند.

چک‌لیست خرید و انتخاب حیوان سالم

- ☐ حیوان پرورش‌یافته در اسارت، با مدرک منشأ و تاریخ تولد تقریبی
- ☐ چشم روشن، بدون ترشح؛ منخرین و دهان تمیز، بدون زخم
- ☐ بدن پر و قاعده‌ی دم ضخیم، بدون برآمدگی استخوان لگن

- ☐ راه رفتن قوی، با بدن بالا از سطح زمین؛ بدون لرزش
- ☐ پوست و انگشتان سالم، بدون زخم، پوست مانده یا کنه
- ☐ مشاهده‌ی غذا خوردن و پرسش درباره‌ی رژیم فعلی فروشنده
- ☐ آماده‌سازی محفظه، ترموستات و UVB پیش از رسیدن حیوان
- ☐ قرنطینه‌ی جدا و معاینه و آزمایش مدفوع برای حیوان تازه‌وارد
- ☐ برنامه‌ی محفظه‌ی بالغ از همان ابتدا، و شناسایی دامپزشک اگزوتیک

پرسش‌های متداول

آیا تگو واقعاً مثل سگ رام می‌شود؟

می‌تواند به صاحبش و روال‌ها عادت کند و آرام باشد، اما سگ نیست. خلق‌وخوی فردی، گونه و سبک برخورد شما تعیین‌کننده است و خطر گاز همیشه هست.

چرا پاییز غذا نمی‌خورد؟

شاید آغاز برومیشن باشد، اما بی‌اشتهایی می‌تواند نشانه‌ی بیماری هم باشد. اگر وزن افت کند، علامت دارد یا مطمئن نیستید، حیوان را معاینه کنید.

فقط گوشت مرغ بدهم کافی است؟

خیر. گوشت خالی تعادل کلسیم و فسفر ندارد و می‌تواند به بیماری متابولیک استخوان کمک کند. مرغ خام هم خطر میکروبی دارد.

وقتی طعمه‌ی کامل می‌خورد، باز هم UVB لازم است؟

بله. طعمه‌ی کامل بخشی از نیاز را تأمین می‌کند، اما UVB روی متابولیسم کلسیم، رفتار و سلامت کلی تأثیر دارد. حذف آن توصیه نمی‌شود.

می‌توانم دو تگو را با هم نگه دارم؟

معمولاً خیر. درگیری، گازگرفتگی و رقابت غذا رایج است، به‌ویژه بین نرها. هر حیوان باید محفظه‌ی مستقل داشته باشد.

برای خانه با کودک مناسب است؟

اگر کودکان خردسال‌اند، معمولاً نه. گاز قوی و ریسک سالمونلا نیازمند نظارت کامل بزرگ‌تر است.

> **هشدار پایانی:** این راهنما برای آموزش نگهدارندگان تهیه شده و **جایگزین معاینه و تشخیص دامپزشک نیست**. عددها بازه‌هایی کلی‌اند و بسته به گونه، سن و منبع می‌توانند متفاوت باشند. در این راهنما هیچ نام یا دوز دارویی نیامده است؛ درمان باید زیر نظر دامپزشک اگزوتیک انجام شود.